สภาพการแข่งขันส่งออกกุ้งแช่แข็งของไทยไปสู่ตลาดสหรัฐอเมริกา
Competition condition of frozen shrimp exports Thailand to the US market

เกียรติคุณ จินตวร[1] ประสงค์ อุทัย[2] วัฒนา เอกปมิตศิลป์[3] สมบัติ ทีฆทรัพย์[4]
Kiattikun CHINTAWON Prasong UTHAI Wattana EAKPIMSHIN andSombat TEEKASAP
E-mail : pu20_6@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัย มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสถานภาพของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่แข็ง ไทยไปสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา 2. เพื่อศึกษาสภาวะการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่แข็ง ไทยไปสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากร คือ กลุ่มผู้ส่งออกไทยในอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็ง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มาใช้บริการด้านการส่งออกที่ธนาคารเพื่อการส่งออก และนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) สำนักงานใหญ่ ปี 2562 จำนวน 15 ราย การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งของผู้ส่งออกไทย ได้แก่ ปัจจัยภายใน (Internal Factor) เช่น ต้นทุนการผลิต คุณภาพผลิตภัณฑ์ ความสามารถในการจัดการวัตถุดิบ การวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การมีพันธมิตรทางการค้า ปัจจัยที่ส่งผลทางบวก หรือสร้างโอกาส ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิต รองลงมาได้แก่ ทักษะความรู้ความชำนาญของพนักงาน ระบบงาน และระบบการจัดจำหน่าย ที่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งผู้ส่งออกไทย ได้แก่ ความเพียงพอในวัตถุดิบในประเทศที่ใช้ในการผลิต รองลงมาได้แก่ ราคาของวัตถุดิบในประเทศ ต้นทุนพลังงานสูง อำนาจต่อรองของผู้ซื้อและคู่แข่งจากต่างประเทศ ส่วนนโยบายจากภาครัฐ จะมีผลกระทบทางด้านบวกแก่ผู้ส่งออกซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสโดยเฉพาะโครงการเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา

คำสำคัญ : การแข่งขัน,ส่องออก กุ้งแซ่แข็ง สหรัฐอเมริกา

[1-2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี, Ph.D
[3-4]รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี, Ph.D

Abstact

The research objectives were to 1) study the status of the frozen shrimp food industry of Thailand to the United States of America 2) study the competitive conditions of the frozen shrimp food industry of Thailand to the United States. The tool was in-depth interview. The population was Thai exporters in the frozen shrimp industry. The sample group was 15 people, selected by using proposive sampling, who used the export services at (Export Bank and Import of Thailand (EXIM Thailand), Headquarters, Year 2019.

The research was found that the important factors in competition of frozen shrimp food industry of Thai exporters were internal factors such as production costs, product quality, raw material, handling capabilities, research and development of production efficiency, having trade partners, factors having a positive effect or creating opportunities including production technology, followed by skills, knowledge, and expertise of staff, work system and effective distribution system. For the factors that could be obstacles for the competition in the frozen shrimp industry, it comprised of the adequacy of domestic raw materials used in production, followed by the price of raw materials in the country, high energy costs, and bargaining power of foreign buyers and competitors. As for the policy from the government, it showed a positive impact on exporters which would increase the opportunity, especially the Free Trade Area between Thailand and the United States

Keyword : Frozen shrimp,export,competition,United States

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจระบบเปิดมีการค้าติดต่อกันกับต่างประเทศมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงสุโขทัย และในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในปี พ.ศ.2398 ประเทศไทยได้ลงนามในสนธิสัญญาทางการค้ากับต่างประเทศเป็นฉบับแรก คือสนธิสัญญาเบาริงกับประเทศอังกฤษ มีข้อความที่สำคัญคือประเทศไทยต้องยินยอมให้คนอังกฤษเข้ามาลงทุนค้าขายในประเทศได้อย่างเสรี ให้เก็บภาษีขาเข้าได้เพียงร้อยละ 3 ให้นำฝิ่นเข้ามาค้าขายได้ และให้คนอังกฤษมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ทุกแห่ง ยกเว้น 4 ไมล์จากพระบรมมหาราชวัง จากสนธิสัญญาฉบับนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นประวัติศาสตร์ของการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยกับประเทศสำหรับอเมริกาปัจจุบันนี้มาการค้าขายระว่ากันเพิ่มมากขึ้น ฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจดูแลทั้งระดับค่าครองชีพของประชาชน และการกินดีอยู่ดีของเกษตรกรไทยกระทรวงพาณิชย์จึงควรมีบทบาทในการดูแลระดับราคาสินค้ากุ้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทั้งสำหรับการบริโภคในประเทศและการส่งออกไปต่างประเทศ ผ่านโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ การส่งเสริมตลาดในประเทศ สนับสนุนการให้ดอกเบี้ยต่ำกับห้องเย็น เพื่อให้รับซื้อกุ้งจากเกษตรกร เนื่องจากปริมาณกุ้ง 90% เป็นสัดส่วนการส่งออก ส่วนที่เหลืออีก 10% เป็นการบริโภคภายในประเทศ วางแผนการเชื่อมโยงตลาด ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยใช้ระบบ Contract Farming และ Factoring โดยมีภาคราชการ เอกชน และองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะท างาน สนับสนุนด้านยุทธศาสตร์ให้จังหวัดที่มีศักยภาพด้านอาหารทะเล เช่น สมุทรสาคร เป็นศูนย์กลางด้านอาหารทะเล (Hub of Seafood) โดยเฉพาะตลาดทะเลไทย ซึ่งเป็นตลาดกลางค้าส่งสัตว์น้ำที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นตลาดกลางการค้ากุ้งที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ รองรับปริมาณการค้าสัตว์น้ำจากทั่วประเทศในแต่ละปีมากกว่า 1 ล้านตัน รวมทั้งเป็นแหล่งโรงงานผลิตภัณฑ์สินค้าประมง โรงงานเกี่ยวเนื่อง และสนับสนุนมากที่สุดของประเทศ เชื่อมโยงเกษตรกรผู้ผลิตนำกุ้งมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรงในงานธงฟ้าที่กรมการค้าภายในจัดขึ้นและประสานห้างสรรพสินค้าและตลาดสด ร่วมจัดกิจกรรมจำหน่ายกุ้งขาวแวนนาไมในราคาพิเศษรณรงค์เพิ่มการบริโภคภายในประเทศ เพื่อลดสัดส่วนการพึ่งพิงการส่งออก โดยขอให้หน่วยงานราชการโรงแรม ภัตตาคารไทยเพิ่มเมนูอาหารที่ปรุงจากกุ้งขาวแวนนาไมการส่งเสริมตลาดในต่างประเทศ การลดอุปสรรคการค้าระหว่างประเทศ เช่น ติดตามการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti Dumpling: AD) ของสหรัฐต่อกุ้งไทย อัตราภาษี AD กุ้งแช่แข็งของไทย คือ

0.41 – 0.73 % ในขณะที่กุ้งแช่แข็งของเวียดนาม อินเดีย และจีน มีอัตราภาษี AD เฉลี่ยอยู่ที่ 1.52 1.69 และ 112.81% ตามล าดับ จะเห็นว่าอัตราภาษี AD ของไทยต่ำกว่าประเทศคู่แข่งดังกล่าว นับเป็นโอกาสดีในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของสินค้ากุ้งแช่แข็งไทยในตลาดสหรัฐ อย่างไรก็ตาม ตราบใดที่ยังไม่มีการยกเลิกภาษี AD ทั้งหมด อัตราภาษี AD ที่ไทยต้องให้สหรัฐ อาจกลับไปที่อัตราสูงกว่าประเทศอื่นได้ การประชาสัมพันธ์คุณลักษณะ คุณภาพ และรสชาติของกุ้งขาวแวนนาไมในตลาดต่างประเทศให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้นักธุรกิจและผู้บริโภคในต่างประเทศตระหนักถึงคุณภาพของกุ้งขาวที่ไม่ด้อยไปกว่ากุ้งกุลาดำรวมทั้ง มีราคาถูกกว่าในปีนี้ หากไม่มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการผลิตสินค้าประมง โดยเฉพาะปัญหาภัยธรรมชาติโรคระบาดในกุ้ง มาตรการทางการค้าที่ประเทศคู่ค้าใช้กับไทย รวมทั้ง อัตราแลกเปลี่ยนยังเคลื่อนไหวอยู่ที่ประมาณ 31-32 บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐ ก็ยังเชื่อว่าการส่งออกกุ้งไทยยังมีทิศทางในเชิงบวก ทั้งนี้ยังมีปัจจัยสนับสนุนการส่งออกกุ้งไทย ได้แก่ แหล่งผลิตกุ้งอื่น ๆ ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยธรรมชาติและโรคระบาด ส่งผลให้มีผลผลิตเพื่อการส่งออกลดลง ประกอบกับตลาดต่างประเทศมีความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้น อาทิ ญี่ปุ่น เป็นตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปเพิ่มมูลค่า จีน เป็นตลาดใหม่ มีแนวโน้มการบริโภคเพิ่มขึ้น รวมทั้ง เกาหลีใต้ ที่คาดว่าจะมีความต้องการเพิ่มขึ้นจากการเป็นเจ้าภาพจัดงาน World Expo ขณะที่สหรัฐอเมริกาและยุโรปซึ่งเป็นตลาดหลัก แม้จะประสบปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว แต่ปัจจุบันราคากุ้งอยู่ในระดับที่ผู้บริโภครับได้ ความต้องการจึงมีอย่างต่อเนื่องเช่นกันสำหรับตลาดภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากราคาเนื้อหมูและเนื้อไก่ที่ขยับสูงขึ้นมาใกล้เคียงกับราคากุ้ง ส่งผลให้ตลาดในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับพฤติกรรมการบริโภคของคนเมืองเริ่มเปลี่ยนไปจากที่เคยซื้อกุ้งจากตลาดสดมาแกะเปลือก เปลี่ยนมาซื้อกุ้งแช่แข็งพร้อมปรุงแทน ซึ่งไม่ต่างจากสหรัฐอเมริกาหรือญี่ปุ่นดังนั้น จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้การค้ากุ้งทั้งในประเทศ และต่างประเทศของไทยมีทิศทางที่ดี แม้ว่าปริมาณการส่งออกกุ้งของไทยจะลดลง แต่มูลค่าการค้าน่าจะยังอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ**วิ**ชาญ น่วมขยัน (2539) การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย ภายใต้ข้อตกลงของแกตต์ กรณีศึกษาตลาดญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า กุ้งสดแช่แข็งเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยมีญี่ปุ่นและสหรัฐฯเป็นตลาดส่งออกหลักของไทยและเป็นตลาดนำเข้ากุ้งแช่แข็งที่สำคัญของโลก ปัจจุบันกุ้งของไทยครองตลาดเป็นอันดับที่สองรองจากอินโดนีเซียในตลาดญี่ปุ่น ส่วนในสหรัฐฯไทยครองตลาดเป็นอันดับที่หนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามอัตราการขยายตัวของปริมาณนำเข้ากุ้งจากไทย

ของประเทศทั้งสองมีแนวโน้มชะลอตัวลง โดยมีคู่แข่งที่สำคัญคืออินเดียและเวียดนามซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดนำเข้าของประเทศทั้งสองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่กุ้งแช่แข็งของไทยมีราคาสูงกว่าคู่แข่งขันในตลาดนำเข้าของญี่ปุ่นและสหรัฐฯมาโดยตลอด ปัจจุบันญี่ปุ่นและสหรัฐฯไม่มีการกีดกันการนำเข้ากุ้งแช่แข็งในรูปของโควต้านำเข้า แต่มีการเก็บภาษีนำเข้าในอัตราต่ำมากสำหรับกรณีญี่ปุ่น ในขณะที่สหรัฐฯไม่มีการเก็บภาษีนำเข้า ดังนั้นข้อตกลงการเจรจาของแกตต์ในส่วนที่เกี่ยวกับการลดอัตราภาษีจึงไม่มีผลต่อการนำเข้ากุ้งแช่แข็งของญี่ปุ่นและสหรัฐฯมากนัก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าราคามิใช่ปัจจัยสำคัญที่กำหนดปริมาณนำเข้าและการบริโภคกุ้งของชาวญี่ปุ่นและสหรัฐฯ โดยการนำเข้าและการบริโภคกุ้งแช่แข็งขึ้นอยู่กับคุณภาพและความเชื่อถือในตัวสินค้าและสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามข้อตกลงจากการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยได้ก่อให้เกิดความโปร่งใสและเท่าเทียมกันในการใช้มาตรการต่าง ๆ ที่มิใช่ภาษีต่อสินค้าจากประเทศต่าง ๆ อุปสรรคในการแข่งขันของกุ้งแช่แข็งไทยในตลาดญี่ปุ่นและสหรัฐฯได้แก่ปริมาณกุ้งที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตในอนาคต ความสามารถในการบรรลุถึงข้อกำหนดเกณฑ์การตรวจคุณภาพสินค้าที่มีแนวโน้มเพิ่มความเข้มงวดมากขึ้น และผลของอุตสาหกรรมที่มีต่อสภาพแวดล้อมที่ผู้นำเข้ากำหนดขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งที่อาจกำหนดเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งผู้ผลิตของไทยควรพิจารณาการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและ/หรือการย้ายการผลิตไปสู่แหล่งที่มีความสมบูรณ์ของวัตถุดิบและค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าไทย ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นและมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นเพื่อแข่งกับผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งขัน.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ข้อมูลตลาดสินค้ากุ้งในสหรัฐอเมริกา

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยส่งออกสินค้ากุ้งมายังสหรัฐฯ เป็นจำนวนมาก โดยคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยกว่า 1.28 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีสาเหตุที่กุ้งจากไทยได้รับความนิยมในหมู่ผู้บริโภคในสหรัฐฯ นั้น เนื่องจากกุ้งไทยมีคุณภาพสูง อีกทั้งยังมีราคาที่ไม่สูงจนเกินไป ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงเป็นแหล่งนำเข้ากุ้งอันดับต้นๆ ของสหรัฐฯ ตลอดสิบปีที่ผ่านมาคาดการณ์ผลผลิตทั่วโลกของกุ้งเพาะเลี้ยงในปี 2017 ระหว่าง 2.9-3.5 ล้านตัน ซึ่งเกือบร้อยละ 75 ถึง 80 ของการผลิตที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 เมื่อเทียบกับปี 2016เนื่องจากความต้องการสินค้ากุ้งในสหรัฐฯ มีมากขึ้นทุกปี อีกทั้งปริมาณการผลิตกุ้งของโลก มีปริมาณที่สูงขึ้นมากจึงทำให้ราคากุ้งทั่วโลกต่ำลง ทำให้ประเทศที่มีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งขนาดใหญ่เช่น อินเดีย และ อินโดนีเซียได้เปรียบในการผลิต

เพราะสามารถสร้างผลผลิตในการส่งออกได้เยอะจนเป็นเจ้าตลาดในสหรัฐฯ ในขณะนี้ซึ่งนับเป็นประเทศผู้บริโภคและนำเข้ากุ้งมากเป็นอันดับต้นของโลกอย่างไรก็ตามประเทศไทยได้แก้ไขปัญหาทางด้านราคาสินค้ากุ้งที่ตกต่ำ โดยการลดปริมาณการส่งออกมาทางสหรัฐฯ กว่าครึ่งหนึ่ง เพื่อไม่ให้เสียราคากุ้งไปมากกว่าเดิม และได้เปลี่ยนเป้าหมายการส่งออกไปยังจีนและประเทศอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการตลาด

กฎระเบียบการนำเข้าสินค้ากุ้ง

การนำเข้าอาหารทะเลควบคุมโดย Food and Drug Administration (FDA), National Marine Fisheries Service (NMFS) และ Fish and Wildlife Service (FWS) กระทรวงการต่างประเทศสำนักงานอนุรักษ์ทางทะเลได้ให้ศุลกากรและป้องกันชายแดน (CBP) มีรายชื่อของประเทศที่ได้รับการรับรองโดยวิธีการยอมรับนั้นขึ้นอยู่กับได้ของการเก็บเกี่ยวกุ้งที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเต่าและสัตว์ทะเล การนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์กุ้งที่เก็บเกี่ยวในประเทศจะต้องได้รับการรับรองผู้นำเข้าทั้งหมดจำเป็นต้องส่งแบบฟอร์ม DS-2031 (เดิม DSP-121) การผสม CBP กับการนำเข้าทั้งหมดของกุ้งหรือผลิตภัณฑ์ของกุ้งโดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์รับรองของประเทศของการเก็บเกี่ยว

ปัญหาและอุปสรรค

มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี โดยประเทศคู่ค้าให้ความสำคัญกับการผลิตกุ้งให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้น ซึ่งเน้นในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยด้านอาหาร รวมทั้งความสามารถในการตรวจสอบย้อนกลับได้ทั้งระบบ ปัจจุบันการเลี้ยงกุ้งไทยมีคู่แข่งที่น่ากลัวหลายประเทศ อาทิ เวียดนาม อินเดีย อินโดนีเซีย ซึ่งขณะนี้ประเทศดังกล่าวมีศักยภาพด้านพื้นที่ในการเลี้ยงกุ้งค่อนข้างสูง รัฐบาลอินเดียมีการทุ่มงบประมาณกว่า 50,000 ล้านบาท ในการพัฒนาเทคโนโลยีและสาธารณูปโภค เพื่อเพิ่มการผลิตและการส่งออกกุ้ง โดยตั้งเป้าจะขึ้นมาเป็นผู้นำในการผลิตและการส่งออกกุ้งของเอเชีย ขณะที่เวียดนามมีพื้นที่เลี้ยงกุ้งขนาดใหญ่ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของเวียดนาม โดยมีนโยบายเปลี่ยนนาข้าวให้เป็นนากุ้ง เพื่อพัฒนาพื้นที่การเลี้ยงกุ้งแบบธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ซึ่งตลาดกุ้งของเวียดนามจะเน้นไปที่จีน สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นผู้นำเข้ากุ้งรายใหญ่ นอกจากนี้เวียดนามมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทย แต่คุณภาพกุ้งไม่แตกต่างกับจากไทยมากนักจากสถานการณ์การแข่งขันที่สูงขึ้น และคู่แข่งหลาย ๆ ประเทศ มีผลผลิตมากกว่า มีต้นทุนต่ำกว่า รวมทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเต็มที่ เกษตรกรผู้ผลิตกุ้ง

ไทยและผู้แปรรูปกุ้งต้องปรับตัว และเตรียมหาตลาดใหม่เพื่อรองรับสถานการณ์กุ้งที่ยังไม่คงที่ ให้สถานภาพของการส่งออกกุ้งไทยก้าวหน้ากลับมาเป็นอันดับต้นของโลกอีกครั้ง แหล่งที่มา: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทิน ธาวนพงษ์ (2543) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่กำหนดความต้องการนำเข้ากุ้งแช่แข็งจากไทยของสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น รวมทั้งหาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการนำเข้ากุ้งแช่แข็งจากไทยของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นต่อราคานำเข้ากุ้งแช่แข็งของไทย และต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ในช่วงปี 2537 ถึงปี 2542 ผลการศึกษาพบว่า ราคาและความต้องการนำเข้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม และมีปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศสหรัฐอเมริกาและปัจจัยด้านฤดูกาลเป็นปัจจัยรอง ค่าความยืดหยุ่นของความต้องการนำเข้ากุ้งแช่แข็งประเภทต่าง ๆ จากไทยของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ต่อราคานำเข้ากุ้งแช่แข็งของไทยพบว่ามีค่าค่อนข้างสูง และความยืดหยุ่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมก็มีค่าค่อนข้างสูงเช่นกัน โดยภาพรวมไตรมาส 3 และ 4 ทั้งสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นมีการนำเข้ากุ้งสดมีเปลือกแช่แข็ง กุ้งเนื้อแช่แข็ง กุ้งแปรรูปแช่แข็งมากกว่าเมื่อเทียบกับช่วงเวลาอื่นของปีเดียวกัน ผลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถใช้ประกอบการพิจารณาปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการผลิตรวมทั้งการส่งเสริมการผลิตในด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลเนื่องจากการนำเข้ากุ้งสดมีเปลือกแช่แข็งจากไทยของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลงดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีการสนับสนุนให้ผลิตและส่งออกในรูปกุ้งแช่แข็งหรือกุ้งแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กุ้งต้มค็อกเทล กุ้งซูชิ กุ้งชุบขนมปัง เป็นต้น เพราะเป็นสินค้าที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นที่ต้องการของตลาดมากกว่ากุ้งที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป นอกจากนี้อาจสนับสนุนให้มีการส่งออกกุ้งไปยังตลาดอื่น ๆ นอกเหนือจากตลาดสหรัฐอเมริกาและตลาดญี่ปุ่นให้มากขึ้น เพื่อให้ตลาดกุ้งของประเทศไทยมีความหลากหลาย ดังเหตุผลที่กล่าวมาเบื่องต้นผู้วิจัยจึงได้ผู้วิทำงานวิจัย เรื่อง สภาพการแข่งขันส่งออกกุ้งแช่แข็งไปสู่ตลาดสหรัฐอเมริกา

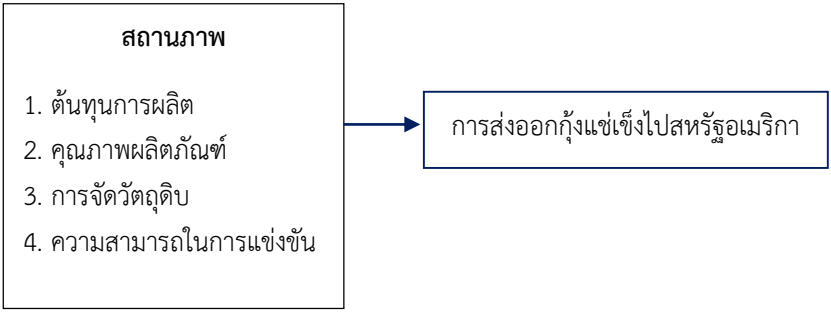
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่แข็งประเทศไทยไปสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. เพื่อศึกษาสภาวะการแข่งขันของการส่งออกกุ้งแช่แข็งประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานภาพของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งของประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา
2. ได้กลยุทธ์ในการแข่งขันการส่งออกกุ้งแช่แข็งของประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

สถานภาพอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งในการส่งออกประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา ช่วงปี 2562

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ส่งออกอุตสาหกรรมอาหารประเภทกุ้งแช่แข็งของประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา

การสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ที่ผู้มาใช้บริการด้านการส่งออกที่ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ที่สำนักงานใหญ่ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 15 ราย การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจาะจงเลือกเฉพาะผู้ส่งออก

อุตสาหกรรมอาหารประเภทกุ้งของประเทศไทย ปี พ.ศ.2562 เท่านั้น ซึ่งผู้ที่มาใช้บริการด้านการส่งออกลักษณะของการส่งออกและมีขนาดของธุรกิจอยู่ในกลุ่มขนาดเดียวกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า เอกสาร ตำรา บทความ งานวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการวิจัย โดยทำการรวมรวมข้อมูล

2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการเงินจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ กรมทะเบียนการค้า และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารประเภทกุ้งส่งออก โดยจะวัดด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และการบริหารสินทรัพย์ และด้านประสิทธิภาพ เพื่อใช้ประกอบกับข้อมูลปฐมภูมิ

3. ศึกษาแนวโน้มตลาดอาหารประเภทกุ้งแช่แข็งและกุ้งแปรรูปของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นคู่ค้าหลักของสินค้าประเภทกุ้งและเป็นผู้นำเข้าสินค้ากุ้งแปรรูปและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญในอันดับต้น ๆ ของโลก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เลื่องออกเป็น 3 ส่วน

1. ส่วนทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งของประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา

2. ส่วนที่วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของผู้ส่งออกอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งประเทศไทยไปสู่ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา

3. ส่วนวิเคราะห์โอกาสในการส่งออก หรือ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่เข็งประเทศไทย

2. ส่วนที่วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของผู้ส่งออกอุตสาหกรรมอาหารกุ้งแช่แข็งไปสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา

3. ส่วนวิเคราะห์โอกาสในการส่งออกกุ้งแช่แข็ง หรือ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหาร กุ้งแช่แข็งของผู้ส่งออกประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยภายใน เช่น ต้นทุนการผลิต คุณภาพผลิตภัณฑ์ ความสามารถในการจัดการวัตถุดิบ การวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การมีพันธมิตรทางการค้า ปัจจัยที่ส่งผลทางบวก หรือสร้างโอกาส ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิต รองลงมาได้แก่ ทักษะความรู้ความชำนาญของพนักงาน ระบบงาน และระบบการจัดจำหน่าย ที่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของผู้ส่งออกประเทศไทย ได้แก่ ความเพียงพอในวัตถุดิบในประเทศที่ใช้ในการผลิต รองลงมาได้แก่ ราคาของวัตถุดิบในประเทศ ต้นทุนพลังงานสูง อำนาจต่อรองของผู้ซื้อและคู่แข่งจากต่างประเทศ ส่วนนโยบายจากภาครัฐ จะมีผลกระทบทางด้านบวกแก่ผู้ส่งออกซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาส โดยเฉพาะโครงการเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา

อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับขีดความสามารถในการ แข่งขันของ ผู้ส่งออกจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มากระทบที่มีทั้งด้านบวกและลบ ปัจจัยที่จะส่งผลทางบวกหรือสร้างโอกาสในการแข่งขันของผู้ส่งออกไทย คือ เทคโนโลยีการผลิต รองลงมาได้แก่ทักษะความรู้ของพนักงาน สถานภาพการเงิน และระบบการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน หรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางลบ คือ ความเพียงพอของวัตถุดิบในประเทศที่ใช้ในการผลิต เนื่องจากการเกิดภัยพิบัติสึนามิทำให้ผลผลิตกุ้งได้รับความเสียหาย ส่งผลให้วัตถุดิบขาดแคลน แต่จะเป็นระยะสั้นเท่านั้น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญรองลงมา ได้แก่ ราคาของวัตถุดิบในประเทศ อำนาจการต่อรองกับลูกค้า คู่แข่งจากต่างประเทศ ประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ สามารถส่งผลต่อขีดความสามารถของผู้ส่งออก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ภาครัฐ และภาคเอกชนจะต้องมีการประสานงานระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประโยชน์ของอุตสาหกรรมส่งออกอย่างสอดคล่องและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษากลุ่มธุรกิจประเภทอื่นที่มีความสำคัญต่อรายได้ของประชากรและประเทศ หรือเลือกศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมในลักษณะเดียวกันในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งจะทำให้ทราบถึงขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศได้เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารส่งออกของไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงกลุ่มผู้ส่งออกอุตสาหกรรมประเภทอื่นที่มีการส่งออกไปประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย จะทำให้เห็นถึงความแตกต่างของอุตสาหกรรมที่ส่งออกเชิงเปรียบเทียบว่ามีปัจจัยการแข่งขันและขีดความสามารถเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). *เกษตรฯ เร่งแก้ปัญหากุ้งราคาตกต่ำหลัง คชก. อนุมัติงบ 560 ล้านบาท โดยจับคู่กลุ่มเกษตรกรและห้องเย็นรับซื้อผลผลิตกุ้งจากเกษตรกร เพื่อกำหนดราคานำตลาดหวังยกระดับราคากุ้งให้ได้ราคาที่ให้สอดคล้องกับต้นทุนในการเลี้ยงกุ้ง* http://www.moac.go.th/ewt_news.php?nid=9175&filename=wimol##P, 28 พฤษภาคม 2555.

จิรังรัชต์. (2546). *กุ้งสดแช่แข็งไทย.* วารสารข่าวกุ้งเครือเจริญโภคภัณฑ์. ฉบับที่ 3,5. กรุงเทพฯ : เครือเจริญโภคภัณฑ์.

จุมพล ตียวณิชย์. (2547). *ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการลดลงของปริมาณการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งไทยไปตลาดญี่ปุ่นในทัศนะของผู้ส่งออก.* สาระนิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณาตยา ศรีจันทึก. (2554). *สินค้ากุ้งกับการทุ่มตลาด.* สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554.

ตลาดสินค้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งในเยอรมนี. (2555). *สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเบอร์ลิน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี*, เมษายน 2555.

ทรงสุดา ยนต์นิยม. (2549). *การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของผักและผลไม้ส่งออกของไทยในตลาดที่สำคัญ.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นงนุช ผลชอบ. (2547). *ความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศและปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรชัย ชูเลิศมงคล. (2542). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การสั่งเข้ากุ้งสดแช่เข็งไทยของประเทศญี่ปุ่น.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาตร์.

พรพรรณ ชื่นประเสริฐสุข. (2546). *ความสามารถในการแข่งขันของหัตถอุตสาหกรรมเซรามิก กรณีศึกษา เซรามิกศิลาดล.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญศรี ค้าเจริญ. (2544*). การศึกษาถึงความสามารถในการส่งออกสินค้าของไทยไปญี่ปุ่น. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาเศรษฐศาสตร์.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาตร์.

ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2550). *แนวโน้มการส่งออกอาหารของไทยปี 2549 และพยากรณ์การส่งออกปี 2550.* เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ

ราวดี สุริสระพันธุ์. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งออกสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาทิน ธาวนพงษ์. (2543). *ปัจจัยที่กำหนดความต้องการนำเข้ากุ้งแช่แข็งจากไทยของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น*. หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตรธุรกิจ) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิชาญ น่วมขยัน. (2539). *การส่งออกกุ้งสดแช่แข็งของไทย ภายใต้ข้อตกลงของแกตต์: กรณีศึกษาตลาดญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา.* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศุภชัย จองจิตพิศุทธิ์. (2545). *ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกของไทยหลังระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว.* วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ สุวินัย ต่อศิริสุข และ อุตตม สาวนายน. (2545). *ยุทธวิธีการแข่งขัน.*กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดยุเคชั่น จำกัด (มหาชน).

ส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์และประมง. (2548). *การศึกษาศักยภาพการผลิตการตลาดกุ้งขาวแวนนาไมของประเทศไทยปี 2548.* สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2548.

อำพร เลาวพงษ์. (2555). *มุมมองอุตสาหกรรมประมงไทย : จากวิกฤตในปี 2554 และโอกาสในปี 2555. ส่วนเศรษฐกิจการประมง กรมประมง*, 2555.

Boomming, S. Shirmp *Market Business*. Interviewed on December 22,2017, (in thai

Boontaree, C. (2015). *A study of supply chain of Oil Palm Ramp in Pakpanang*. River Basin Journal of Transportation and Logistics, 8, 12-20.(in Thai)

Conference on Thailand's *Dynamic Economy Recory and CompetitivenessZDraft.* (1998). United Nation Conference Center.

International Institue for Management Development (MID). (1998). *The World Competitive Yearbook*.

FAO GLOBEFISH. *Shrimp Asia March 2012*. http://www.globefish.org/shrimp-eu-march-2012.html, 2012.

FAO GLOBEFISH. *Shrimp EU March 2012*. http://www.globefish.org/shrimp-asia-march-2012.html, 2012.

Food and Agriculture Organization of The United Nations. Fishery and aquaculture statistics yearbook 2009. *Food and Agriculture Organization of The United Nations*, 2011.

WTO Watch. การทุ่มตลาด (Dumping). http://www.thailandwto.org/Doc/Dict/1-Dumping.doc

Michael E.Porter. (1998). *The Competitive Advantage of Nations* (With a new Introduction). Macmillan Press LTD.